

SISÄLLYSLUETTELO

LYHENTEET	XI
ALKUSANAT	1
i Muotioikeudesta.....	1
ii Vastauksia muotialan juridisiin kysymyksiin: inspiroidu, suunnittele, toteuta	6
iii Kirjoittajat: Hodge ja Härkönen.....	8

BRÄNDI, LUOVUUS JA YKSINOIKEUDET

OSA I MUOTI- JA DESIGN-ALAN MERKIT JA NIMET SEKÄ MAINEEN HYÖDYNTÄMINEN

1 TAVARAMERKKI BRÄNDIN OMISTUKSEN, PUOLUSTAMISEN JA ARVON KANNALTA	14
2 TAVARAMERKIN REKISTERÖINNIN EDELLYTYKSISTÄ JA SUUNNITTELUSTA	22
2.1 Mitä tarkoittaa tavaramerkin erottamiskyky tai kuvailevuus?	22
2.2 Miten erilaisia muotialaan liittyviä merkkejä ja tunnuksia voidaan hyödyntää ja rekisteröidä?.....	29
2.3 Miten tavaramerkkihakemus yleensä luokitellaan muotialan toiminnan näkökulmasta?	40
2.4 Missä tavaramerkkiä kannattaa hakea rekisteröitäväksi ja mitä haasteita tavaramerkin rekisteröinnille voi tulla?	42
2.5 Kannattaako hakemukset tehdä itse? Mitä tarkoittaa estetutkimus?.....	44
2.6 Mitä tarkoittaa rekisteröimätön tavaramerkki?.....	45
2.7 Mikä on laajalti tunnettu tavaramerkki, sen suoja-ala ja miten laaja tunnettuus osoitetaan?.....	48

3	TAVARAMERKKIOIKEUDELLISIA TILANTEITA MUOTI- JA DESIGN-ALAN NÄKÖKULMASTA	54
3.1	Mitä tarkoittaa tavaramerkin käyttö yksityisessä käytössä ja mikä merkitys tällä on loukkausten kannalta?.....	54
3.2	Rinnakkaiselosopimukset.....	56
3.3	Mitä tarkoittaa rekisteröinnin este tai väitemenettely?.....	57
3.4	Tavaramerkkien välinen sekaannusvaara: mitä se tarkoittaa ja miten sitä arvioidaan?	58
3.5	Tavaramerkin käytön osoittaminen	71
3.6	Voiko aihetunnisteen ja avainsanan käytössä syllistyä toisen tavaramerkkioikeuden loukkaukseen?	81
3.7	Miten "dupeja" tarkastellaan tavaramerkkioikeuksien näkökulmasta?	86
3.8	Miten parodiaa tarkastellaan tavaramerkkioikeuksien näkökulmasta?	90
3.9	Voiko tavaramerkkioikeus estää ylellisyustuotteiden myynnin halpamyymäläketjun valikoimassa tai markkinoinnissa?.....	93
4	TOIMINIMI, APU TOIMINIMI, DOMAIN-NIMI JA MUUT TUNNUKSET BRÄNDIN SUOJAN TÄYDENTÄJINÄ	96
4.1	Miten toiminimi ja aputoiminimi kannattaa valita ja rekisteröidä?	96
4.2	Mitä sukunimeä brändin nimenä hyödynnettäessä kannattaa muistaa?.....	98
4.3	Verkkotunnukset sekä muut nimet ja käyttäjätunnukset	103
5	SOPIMATON MENETTELY ELINKEINOTOIMINNASSA MUOTIALAN NÄKÖKULMASTA	107
5.1	Miten sopimattomuutta arvioidaan tuotteiden ja tuotepakkausten jäljittelyn osalta?.....	107
5.2	Miten sopimattomuutta arvioidaan toiseen toimijaan liittyvän muun markkinoinnin osalta?	113
5.3	Voiko markkinointitrendiin osallistuessa syllistyä hyvän tavan vastaiseen menettelyyn? Esimerkkinä Käärijä-ilmiö.....	117
OSA II	SUUNNITTELU, LUOVUUS JA KEKSINNÖT	
6	TEKIJÄNOIKEUS: YKSINOIKEUS OMAPERÄISEEN MUOTILUOMUKSEEN	122
6.1	Muoti ja tekijänoikeus: lähtökohdat	122
6.2	Mitkä ovat tekijänoikeuden edellytykset?	128
6.3	Miten omaperäisyys ilmenee muodin kontekstissa?	131

6.4	Tekijänoikeuden kaksi puolta.....	140
6.4.1	Jako taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin.....	140
6.4.2	Mitä taloudellisia oikeuksia tekijänoikeus sisältää?.....	141
6.4.3	Miten moraaliset oikeudet ilmenevät muodissa?.....	144
6.4.4	Onko muotisuunnittelijalla oikeus tulla nimetyksi suunnittelijana?.....	147
6.4.5	Mitä respektioikeus muotialalla tarkoittaa?.....	153
6.5	Miten tekijänoikeus syntyy?	155
6.6	Tekijänoikeuden luovutus.....	158
6.6.1	Tekijän oikeuksien jaettavuus ja luovutettavuus.....	158
6.6.2	Mitä suunnittelijan ja yrityksen on huomioitava tekijänoikeuden luovutuksessa?.....	158
6.6.3	Millä edellytyksillä luovutuksensaaja voi luovuttaa teoksen edelleen tai muokata sitä?.....	161
6.7	Millaiset rajat tekijänoikeus asettaa muotiluomusten kopioinnille?.....	164
6.8	Tekijänoikeuden poikkeukset ja rajoitukset.....	172
6.8.1	Yksinoikeuden rajoittamisen taustaa	172
6.8.2	Saako muotiluomuksesta valmistaa yksityisen kopion?... ..	172
6.8.3	Millä edellytyksillä muodissa saa parodioida?	178
6.8.4	Saako muotia siteerata?	185
6.9	Tekijänoikeuden kesto	189
6.10	Tekijän levitysoikeuden sammuminen.....	195
7	OIKEUDET MUOTIVALOKUVIIN.....	197
7.1	Erilaiset yksinoikeudet muotikuvien suojana	197
7.2	Valokuvien tekijänoikeussuoja	198
7.3	Valokuvaajan lähioikeussuoja.....	200
7.4	Muotiluomuksen tai muun teoksen esittäminen valokuvassa.....	202
8	MUOTINÄYTÖKSIIN LIITTYVIÄ TEKIJÄNOIKEUSKYSYMYKSIÄ.....	206
9	MALLIOIKEUS: YKSILÖLLISEN JA UUDEN MUOTOILUN SUOJAKEINO.....	209
9.1	Mallioikeus ja muoti.....	209
9.2	Mitä mallioikeus suojaa?	211
9.3	Miten rekisteröity ja rekisteröimätön malli eroavat toisistaan?	217
9.4	Mallioikeuden edellytykset: uutuus ja yksilöllisyys.....	220
9.5	Miten mallit luokitellaan? Mikä on luokituksen merkitys?	229
9.6	Mallin etuoikeuspäivä ja tunnetuksi tuleminen	232
9.7	Miten ja kenelle mallioikeus syntyy?	235

9.8	Ketä pidetään mallin suunnittelijana?.....	237
9.9	Mallioikeuden loukkaus	240
9.9.1	Miten mallioikeusloukkausta arvioidaan?.....	240
9.9.2	Kuka on "asiaan perehtynyt käyttäjä"?.....	243
9.10	Mallioikeuden poikkeukset ja rajoitukset.....	245
10	MALLIOIKEUDEN JA TEKIJÄNOIKEUDEN KAKSOISSUOJA	250
11	MUODIN KEKSINTÖJEN SUOJAAMINEN.....	254
11.1	Lähtökohtia muoti- ja design-alan keksinnöllisten innovaatioiden suojaamiseen.....	254
11.2	Voidaanko muotialan innovaatioita patentoida?.....	254
11.3	Voidaanko muotia ja muotoilua suojata hyödyllisuusmallilla?.....	258
12	MUOTI JA KULTTUURINEN OMIMINEN	260
12.1	Voidaanko kulttuuriperintöä suojata kopiointia vastaan?.....	260
12.2	Kulttuuristen vaikutteiden ottaminen suunnittelutyössä ja markkinoinnissa.....	269
OSA III	RIITATILANTEET	
13	MITEN PUOLUSTAT JA PUOLUSTAUDUT?.....	274
13.1	Yleisiä huomioita riidan alkamisesta	274
13.2	Suunnittelijoille: erityisiä vinkkejä tekijänoikeudellisiin loukkaustilanteisiin	278
13.2.1	Miten kannattaa toimia, jos huomaa omaa suunnittelutyötään kopioidun?.....	278
13.2.2	Miten kannattaa toimia, jos on itse syytettynä kopioinnista?.....	280
13.3	Perustietoa oikeudenkäynneistä markkinaoikeudessa.....	282
13.4	Voiko kieltokirje merkitä hyvän tavan vastaista menettelyä?.....	283
13.5	Oikeuspaikan määräytymistä ja täytäntöönpanoa koskevia seikkoja (IPR) – mitä jos loukkaus tapahtuu ulkomailla ja kohdistuu Suomeen?.....	286
13.6	Korvauksen ja hyvityksen määrittely sekä uhkasakon suuruus immateriaalioikeuksien loukkausasioissa Suomessa	291
13.7	Turvaamistoimet muotialan näkökulmasta	295

TUOTANTO, JAKELU JA KAUPALLINEN YHTEISTYÖ

14 SOPIMUKSISTA	300
14.1 Millaisia ehtoja harkittavaksi muotialan tuotanto- ja ostosopimuksiin?.....	300
14.2 Vastuullisuusvelvoitteiden varmistaminen <i>Code of Conduct</i> -ehdoin	302
14.3 Mitä eroa on jälleenmyyntisopimuksilla ja agenttisopimuksilla?..	304
14.4 Vaikuttajayhteistyössä sovittavaa – tyypillisiä ehtoja ja mainonnan tunnistettavuuden näkökohtia	308
15 MITEN LIIKESALAISUUDET HUOMIOIDAAN MUOTIALAN LIIKETOIMINNASSA?	318

MARKKINOINTI JA TUOTTEIDEN MYYNTI

16 VERKKOKAUPAN SÄÄNTELYSTÄ	326
16.1 Kuluttajansuojalain tiedonantovaatimuksia verkkokaupassa	326
16.2 Kaupan syntyminen	330
16.3 Kaupan ehdot.....	332
16.4 Hinta- tai saatavuusvirhe verkkokaupan tiedoissa tai ehdoissa....	335
17 ERÄITÄ VELVOITTEITA ASIAKASSUHTEESSA JA KULUTTAJAMARKKINOINNISSA	338
17.1 Markkinointia koskevia yleisiä velvoitteita ja huomioita muotialan näkökulmasta	338
17.2 Hinnanalennukset ja vertailuhinnat markkinoinnissa.....	348
17.3 Vastuullisuus- ja ympäristövaihtämät	355
17.4 Kosmetiikan markkinointi.....	366
17.5 Tavaravirhe	368
17.6 Tuotemerkinnoista ja -turvallisuudesta	374
17.7 Heijastavat tuotteet.....	379
18 TIETOSUOJAN HUOMIOIMINEN MUOTIALAN LIIKETOIMINNASSA	382

KIERTOTALOUS - KESTÄVÄÄ MUOTIALAN LIIKETOIMINTAA

19 KIERTOTALOUS MAHDOLLISTAA KESTÄVÄN MUOTIALAN TOIMINNAN	392
19.1 Kiertotalouden sääntely ja sitä koskevat tulevaisuuden odotukset	392
19.2 Second hand- ja vintage-myynti	400
19.3 Verkon markkinapaikan järjestämisessä huomioitavaa – käytettyjen tavaroiden myynti	403
19.4 Alihankkijan käyttäminen kiertotalousprojekteissa	406
19.5 Korjaustoiminta	407
19.6 Vaatteiden ja asusteiden vuokraus.....	409
19.7 Kiertotalous: tavaramerkkioikeuden sammuminen ja toisen tavaramerkkiin viittaaminen markkinoinnissa.....	411
19.8 Kiertotalous: Tekijän levitysoikeuden sammuminen ja teoskappaleen "upcycling"	415
19.9 Käytetyn tavaran keräämiseen ja jatkoehdyntämiseen liittyviä näkökohtia jätelainsäädännön näkökulmasta.....	418

TYÖKALUT

Mallipohja ja ohjeita

MALLI 1: Lisenssisopimuksen sisältöesimerkki	422
MALLI 2: Rinnakkaiselosopimuksen sisältöesimerkki	423
MALLI 3: Ohje vakiintumis-, käyttö- ja omaperäisyysnäytön keräämiseen...	424
MALLI 4: Code of Conduct -liitteen sisältöesimerkki 1.) ja noudattamista koskeva sopimusehtoesimerkki 2.)	426
MALLI 5: Vaikuttajamarkkinointia koskeva sopimus	427
MALLI 6: Salassapitosopimus.....	431
MALLI 7: Suostumus henkilön kuvan käyttöön markkinoinnissa	433
MALLI 8: Tietosuojaselostemalli/ohje	436
MALLI 9: Tarkistuslista: käytetyn tavaran kuluttajakauppa verkossa.....	441
LÄHDELUETTELO	443
ASIAHAKEMISTO	465